

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

**dokonanej w dniach 16-17 listopada 2012 r. na kierunku „polityka społeczna”
prowadzonym na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim na
Wydziale Ekonomiczno-Społecznym Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu**

przez Zespół Oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: dr hab. Krzysztof Szewior (członek PKA);

członkowie:

prof. dr hab. Piotr Błędowski - ekspert merytoryczny,

mgr inż. Katarzyna Nowak - ekspert do spraw formalno-prawnych,

Olga Lesiak - ekspert do spraw studenckich.

Krótką informacją o wizytacji

Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na wizytowanym kierunku z własnej inicjatywy. Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedłożonego przez Uczelnię raportu samooceny oraz przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, przeprowadzonych hospitacji zajęć dydaktycznych, spotkań, ocen prac studenckich.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego

1.

Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę

1. Ocena powiązania założonej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni oraz ze strategią jednostki

Uchwałą nr 118/2009 Senatu Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu z dn. 23 września 2009 r. określono misję i strategię rozwoju Uniwersytetu na lata 2009-2015. Misją Uniwersytetu jest sprostanie wyzwaniom współczesnej gospodarki w kraju i za granicą oraz (wzorem Augusta Cieszkowskiego) propagowanie wśród młodzieży akademickiej regionu Wielkopolski, Polski i Europy postaw otwartości na wiedzę, ludzi i świat. Polityka społeczna mieści się w szeroko pojętej strategii rozwoju naukowego i dydaktycznego Uniwersytetu

Przyrodniczego, szczególnie w perspektywie jej wiązania z problematyką społeczną terenów wiejskich i małomiasteczkowych, a także współczesnego szerokiego pojmowania bezpieczeństwa ekologicznego, w tym środowiskowego oddziaływania na standard i poziom bezpieczeństwa życia ludzi.

Misja Wydziału Ekonomiczno-Społecznego na lata 2012 – 2016 (2012), powiązana ze strategią zarządzania całą uczelnią, jest realizowana poprzez cele strategiczne, zgodne z celami strategicznym Uczelni: systematyczny rozwój kadry naukowo-dydaktycznej, rozwój dydaktyki poprzez powoływanie nowych specjalności i profili studiów dostosowanych do rynku pracy, rozwój badań naukowych oraz krajowej i międzynarodowej współpracy naukowej, rozwój bazy materialnej, rozwój wszelkich form aktywności studentów, umacnianie więzi i współpracy Wydziału z praktyką gospodarczą i społeczną, administracją rządową i samorządową, organizacjami samorządowymi oraz innymi interesariuszami.

Pomysł utworzenia kierunku polityka społeczna na uczelni typu przyrodniczego można uznać za odważny i ciekawy, szczególnie zważywszy na pierwotny zamysł wykorzystania polityki społecznej do badań kwestii społecznych terenów małomiasteczkowych i wiejskich. Zadanie to jest ciągle wyzwaniem intelektualnym i edukacyjnym, a w okresie budowania kształcenia na KRK zyskuje nowe perspektywy.

Ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania

Wydział prowadzi kształcenie na kilku kierunkach studiów, polityka społeczna realizowana jest tylko na poziomie studiów pierwszego stopnia. Ponieważ ten kierunek studiów nie należy do zbyt popularnych w Polsce, dlatego można uznać, że wydział podjął się trudu nauczania w obszarze bardzo trudnym i o wysokim ryzyku rentowności. W tym zakresie, wpisując się na krajową mapę kształcenia bez wątpienia odniósł sukces dydaktyczny. Jednakże warunkiem dalszego rozwoju, jest doinwestowanie i tym samym wzmocnienie zasobów kreujących jakość kształcenia i ukierunkowane badania naukowe. Do najważniejszych należy osadzenie kierunku na dającej się zidentyfikować strukturze (np. katedra), która mogłaby rozwijać badania, promować rozwój naukowy, pełnić merytoryczny nadzór nad dydaktyką. Widać bowiem pewne osłabienie tempa rozwoju kierunku pod względem osiąganych stopni naukowych, promocji, absorpcji środków zewnętrznych, czy przygotowania do poszerzenia oferty kształcenia. Za obszar ciągle do zagospodarowania ZO uznał pełniejszą integrację polityki społecznej z innymi kierunkami (rolno – leśnymi), w czym może pełnić ona także i służebną rolę w diagnozie społecznej Wielkopolski. Polityka społeczna może spełniać ciekawe i atrakcyjne uzupełnienie głównego nurtu misji edukacyjnej i badawczej.

2). Ocena udziału zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, poziomie i profilu studiów, w tym określenia celów i efektów kształcenia, oraz w procesie jej dostosowywania do zmieniających się potrzeb zewnętrznych i uwarunkowań wewnętrznych

Przy opracowaniu koncepcji kształcenia konsultowano się z podmiotami zewnętrznymi, w tym z Wydziałem Polityki Społecznej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu.

Przedstawiciele tego Urzędu wchodzi do Rady Programowej dla kierunku polityka społeczna. Wydział za ważne uznał także konsultacje z fundacjami: Barka i Bieda. Zorganizowano wspólne seminarium, a pokłosiem tegoż było wprowadzenie do efektów i treści kształcenia na polityce społecznej aspektów z zakresu pomocy społecznej, pracy socjalnej, sektora pozarządowego w pracy socjalnej i pomocy społecznej.

Za wartościowy sposób zasięgania opinii u pracodawców o ofercie, poziomie i jakości kształcenia należy uznać opinie zakładów pracy przyjmujących studentów na praktyki.

Udział pracowników kierunku w wyznaczaniu ram kształcenia jest widoczny, jednakże w stopniu zróżnicowanym. Studenci nie uczestniczą ustalaniu koncepcji kształcenia polityki społecznej. Znikomy jest także ich udział w procesie dostosowywania celów i efektów kształcenia do zmieniających się potrzeb i uwarunkowań otoczenia. Na podstawie rozmów z Władzami Wydziału oraz studentami domniemywać należy, iż sytuacja ta obecnie zaczęła się zmieniać. Bieżąca kadencja Władz Wydziału sprzyja rozwojowi samorządności studenckiej, co przekłada się na efektywne oddziaływanie na proces dydaktyczny i koncepcję kształcenia.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego- znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Uczelnia opracowała ramy swej działalności naukowej i dydaktycznej, co znalazło przełożenie na poziom wydziału. Oceniany kierunek studiów w swym zamyśle jest ciekawym uzupełnieniem misji Uniwersytetu Przyrodniczego, co powinno zostać przez Wydział należycie spożytkowane. Uczelnia i wydział oferują zróżnicowaną ofertę edukacyjną. Na kierunku polityka społeczna przyjęte ramy kształcenia (godzinowe, punktowe, podziału godzin) podlegały ograniczeniom uczelnianym, co jest odbierane jako ograniczenie jej rozwoju.

2) Uczelnia włącza w proces budowania koncepcji kształcenia zarówno zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy. Widoczna jest potrzeba zachowania właściwych proporcji oddziaływania na kierunek pomiędzy przedstawicielami różnych obszarów kształcenia reprezentowanych w Uniwersytecie. Wpływ środowiska na opracowanie koncepcji kształcenia został przez uczelnię pozytywnie doceniony, jednakże oddziaływanie to nie zawsze jest wykorzystywane w pełnym stopniu. Studenci od bieżącego roku akademickiego zostali włączeni w proces ustalania koncepcji kształcenia.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

1). Ocena zgodności założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego

Treści kształcenia na kierunku polityka społeczna dla wyższych roczników pozostają w zgodzie ze standardami kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności oraz pozostałych elementów, w tym organizacji zajęć dydaktycznych i szacowania nakładu pracy studentów.

Podstawą opracowania nowych programów kształcenia jest Uchwała Senatu nr 317/2011 z dnia 14 grudnia 2011 r. Uczelnia określiła wytyczne dla rad wydziałów dotyczących tworzenia programów kształcenia zgodnych Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Na jej podstawie Rada Wydziału Ekonomiczno-Społecznego w dniu 25 maja 2012 r. przyjęła treść wniosku określającego efekty kształcenia wraz z dostosowanymi do nich programami. Następnie zostały one zatwierdzone Uchwałą Senatu Uniwersytetu nr 403/2012 z dn. 29 czerwca 2012 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunku „polityka społeczna” o profilu ogólnoakademickim prowadzonego na poziomie studiów pierwszego stopnia na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym.

W powyższych uchwałach zostały określone efekty kierunkowe oraz przyporządkowane do efektów obszarowych określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520). Uchwała nr 317/2011 w pierwszych częściach wprowadza pojęcia definiujące elementy składowe nowych programów kształcenia, sugeruje konieczność uwzględnienia w projektowaniu dydaktyki: badań naukowych, zasobów uczelni i wydziału, atrakcyjności programu, wyników monitorowania i potrzeby rynku pracy oraz szeroko pojmowane wzorce międzynarodowe. Określa się limit punktów ECTS wymaganych do uzyskania kwalifikacji pierwszego stopnia na poziomie 180, relacja godzin pracy do punktów ECTS jest właściwa. Kierunek polityka społeczna realizuje praktyki studenckie w wymiarze 3 tygodni, czym nie zastosował się do zalecenia ww. uchwały w § 7 ust. 6, wskazującego na „nie mniej niż 4 tygodnie na studiach pierwszego stopnia”.

Prorektor pismem z dnia 17 lutego 2012 roku określa warunki opracowania nowych programów kształcenia i studiów. Można je potraktować jako swego rodzaju instruktaż dla prac zespołów kierunkowych. Kolejny dokument wskazuje harmonogram dostosowywania programów kształcenia do KRK, obejmuje on okres od grudnia 2011 do czerwca 2012. Cele i efekty kształcenia stanowiące podstawę do opracowania programu kształcenia nawiązują do specyfiki kierunku i koncepcji jego prowadzenia. Uchwała nr 142/II/2012 z 25 maja 2012 roku Rady Wydziału zatwierdza efekty kształcenia dla kierunku studiów polityka społeczna na poziomie licencjackim w profilu ogólnoakademickim dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Uchwała nr 150/II/2012 z 25 maja 2012 roku przyjmuje treść wniosku określającego efekty kształcenia.

Kierunek studiów przypisano do nauk społecznych (80%) i nauk humanistycznych (20%), za dziedziny nauki wybrano: n. społeczne, ekonomiczne, humanistyczne; za dyscypliny naukowe: n. o polityce, socjologia, psychologia, pedagogika, prawo, ekonomia, nauki o rodzinie. Efekty kształcenia odnoszą się jednocześnie do efektów obszarowych społecznych i humanistycznych. Zostały spisane zgodnie z warsztatem naukowym właściwym dla polityki społecznej i dyscyplin pokrewnych. Wyczerpują swym zakresem główny nurt badawczy i dydaktyczny polityki społecznej i tym samym stanowią podstawę procesu kształcenia. Język opisu efektów kształcenia jest poprawny. Efekty kształcenia na różnym poziomie zazębiają się i tym samym tworzą spójną całość. Przyporządkowanie kierunkowych efektów kształcenia do obszarów nauk społecznych i humanistycznych jest właściwe z punktu widzenia tradycji prowadzenia kierunku oraz zakresu przedmiotowego i podmiotowego polityki społecznej jako dyscypliny nauki i sfery działalności państwa. Wybór dziedzin nauki i dyscyplin

naukowych, do których przypisano efekty kształcenia jest należyty, odzwierciedla złożoność polityki społecznej, daje także podstawę do budowania minimum kadrowego.

Ocena spójności specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia.

Efekty kształcenia na poziomie kierunku zazębiają się ze swymi odnośnikami zawartymi w modułach kształcenia. Wydział przyjął dla kierunku 25 efektów w zakresie Wiedzy, 18 dla Umiejętności i 12 w ramach Kompetencji społecznych - jest to bardzo dużo i tym samym nakłada na jednostkę szczególnie dużą odpowiedzialność w ich realizacji. Jest także wyzwaniem dla wyprowadzenia z nich efektów przedmiotowych. Wprowadzenie tak dużej liczby efektów kształcenia skutkuje ich silnym rozdrobieniem a czasami nachodzeniem swym zakresem: np. efekt wiedza – 19, 23. Treść efektów kształcenia jest napisana poprawnym językiem naukowym, odnoszą się one do obszaru nauk społecznych i humanistycznych. Wątpliwe wydają się umiejętności zawarte w PS1A_U16 dot. zastosowania modeli teoretycznych powstałych w obrębie nauk o polityce do interpretacji aktualnych zjawisk, diagnozy i prognozy z uwagi na skromną ofertę programową mogąca być podstawą dla takich umiejętności oraz efekt kształcenia o symbolu PS1A_K07 dot. przygotowania do organizowania i kierowania pracą zespołów w środowisku pracy.

Ocena możliwości osiągnięcia ogólnych i specyficznych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla modułów kształcenia (poszczególnych przedmiotów, grup przedmiotów) oraz praktyk zawodowych (o ile są przewidziane w programie studiów)

Liczba oraz specyfika efektów kształcenia pozwala żywić przekonanie o możliwości ich osiągnięcia na poziomie kierunku i konkretnych modułów. Spójność pomiędzy poziomami efektów kształcenia wzmacnia ten efekt. Za pewne utrudnienie można potraktować dużą liczbę zadeklarowanych kierunkowych efektów kształcenia. Praktyki wspomagają nauczanie o komponenty z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych (szczególnie: wolontariat, urzędy pracy, MOPS, GOPS) i tym samym budowanie właściwej sylwetki absolwenta kierunku.

Ocena dostępności opisu założonych efektów kształcenia czy i w jaki sposób opis efektów kształcenia jest publikowany

Wydział zapewnia studentom dostęp do materiałów dydaktycznych oraz organizacji procesu kształcenia. Studenci polityki społecznej są zapoznawani z efektami kształcenia na pierwszych zajęciach. Z tej praktyki są zadowoleni, zwiększa ich wiedzę o celu i oczekiwaniach przedmiotu. ZO uważa, że studenci powinni mieć także dostęp do efektów kształcenia przez cały tok studiów. Obecnie informacje te częściowo znajdują w Wirtualnym Dziekanacie, jednakże nie dotyczy to wszystkich studiowanych przez nich przedmiotów.

2). Ocena czy efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji

Efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji. Opisane poprawnym językiem naukowym, uwzględniają siatkę pojęciową właściwą dla polityki społecznej i dyscyplin pokrewnych. Ich lektura pozwala identyfikować intencje edukacyjne. Przyjęta koncepcja kształcenia wyrażona jej efektami ma charakter tradycyjnego nauczania akademickiego i jako taka pozwala na opracowanie tradycyjnych metod ich weryfikacji.

3). Analiza i ocena systemu weryfikacji efektów kształcenia, w tym:

-objęcia tym systemem wszystkich kategorii efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne), oraz wszystkich etapów kształcenia

System weryfikacji efektów kształcenia nie został należycie przygotowany na poziomie przedmiotów, sylabusy podają w przeważającym stopniu informacje na tyle ogólne, że nie przyporządkowują metod weryfikacji do efektów kształcenia. Przyjęto rozwiązanie polegające na wymienieniu w pozycji sylabusu - Metody weryfikacji efektów kształcenia – numerów efektów kształcenia, np. E 1 – E 7, E 1 – E 9. Ponadto nie zawsze weryfikuje się wszystkie efekty kształcenia, np. przedmiot Edukacyjne i wychowawcze problemy w polityce społecznej zawiera 9 efektów kształcenia, a weryfikacji podlega 7. Przedmiot Dialog i negocjacje w polityce społecznej za metodę weryfikacji przyjął tylko test pisemny, a wśród efektów kształcenia jest E5 – świadomość znaczenia technik negocjacyjnych w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych oraz E6 – demonstrowanie postawy życzliwej asertywności w sytuacjach krytycznych i granicznych. Przedmiot Wybrane zagadnienia demografii zawiera tylko jeden efekt kształcenia w zakresie wiedzy, nie ma żadnych odniesień do efektów kierunkowych czy obszarowych.

Studenci nie potrafią stwierdzić, czy system weryfikacji ich osiągnięć jest przejrzysty i ujednolicony. Nie wskazują żadnych przykładów – zarówno pozytywnych jak i negatywnych. W ich odczuciu każdy wykładowca sam ustala sposób weryfikacji osiągnięć studentów, który nie zawsze jest dla studentów zrozumiały.

- możliwości zmierzenia i oceny efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach, prawidłowości ustalonych procedur, metod (dobór do ocenianego kryterium) i ocen, ze szczególnym uwzględnieniem procesu dyplomowania

Program kształcenia realizowany jest z wykorzystaniem różnych form dydaktycznych: wykładów, ćwiczeń, prezentacji multimedialnych, seminariów. Wśród metod oceniania efektów znajdują się m.in.: egzamin pisemny, egzamin ustny, kolokwium pisemne, ocena pracy zaliczeniowej oraz obserwacja podczas zajęć. Uczelnia stosuje tradycyjne zasady zaliczeń okresowych osiągnięć studenta.

Szczegółowe zasady realizacji i zaliczenia praktyk określają dokumenty Uczelni oraz regulamin praktyk uchwalony przez Radę Wydziału. Zasady oceny praktyk studenckich są zestandaryzowane i powszechnie przyjęte w środowisku akademickim.

Proces dyplomowania został ustalony w „Regulaminie studiów” w § 41-44 oraz w Uchwale Rady Wydziału Ekonomiczno-Społecznego z dn. 5 października 2012 określającej warunki jakim powinna odpowiadać praca licencjacka oraz zakres i forma egzaminu dyplomowego dla kierunku polityka społeczna (studia I stopnia) obowiązujące w roku akademickim 2012/13.

Oglądowi poddano losowo wybrane karty okresowych osiągnięć studenta oraz protokoły zaliczenia przedmiotu. Dokumenty te są sporządzane zgodnie wymogami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188).

W wybranych losowo teczkach absolwentów znajdują się wymagane dokumenty związane ze złożeniem egzaminu dyplomowego (protokoły egzaminu dyplomowego i recenzje prac dyplomowych).

- standaryzacji wymagań, zapewnienia przejrzystości i obiektywizmu formułowania ocen

Wydział zapewnia standaryzację oceny osiągania efektów kształcenia. Rozmowy ze studentami i kadrą akademicką potwierdziły przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen częściowych i końcowych. Sylabusy przedmiotów zawierają pozycję Formy i kryteria zaliczenia przedmiotu/modułu i jest ona w zasadzie właściwie wypełniona ale jednocześnie stwierdzono ww. uchybienia odnoszące się do braku zgodności pomiędzy specyfiką efektu kształcenia i metody jego weryfikacji. Dominuje procentowe szacowanie oceny końcowej.

Osoby obecne na spotkaniu z ZO wyraziły opinię, iż opracowanie przejrzystego dla studentów systemu formułowania ocen byłoby potrzebne i wpłynęło na zwiększenie rzetelności i obiektywności ocen na kierunku.

Uczelnia nie prowadzi kształcenia na odległość, jedynie wykorzystuje internet jako narzędzie wspomagające do rozpowszechniania materiałów dydaktycznych.

- analiza skali i przyczyn odsiewu

Odsiew w uczelni w bieżącym roku akademickim na studiach pierwszego stopnia stacjonarnych wyniósł 16%, na drugim roku na poziomie 2,5%. Zdaniem władz Wydziału skala odsiewu mieści się w obecnie występujących wartościach, wyższa na pierwszym roku wynika ze strategii rekrutacji przez kandydatów na studia. Zdecydowanie mniejsza na wyższych latach przyczyny ma raczej tradycyjne (socjalno – bytowe, biograficzne, edukacyjne), skala odsiewu nie zagraża procesowi kształcenia.

Ocena dostępności informacji na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia

Wydział i pracownicy zapewniają studentom dostęp do informacji odnoszącej się do systemu oceny efektów kształcenia. W opinii studentów wystarczająca informacja zawarta jest w Formach i kryteriach zaliczenia przedmiotu ale nie zawsze są na pierwszych zajęciach o nich informowani. Podkreślają, że system oceny ich wiedzy i umiejętności nie jest spójny dla wszystkich przedmiotów. Posiadają znikomą wiedzę na temat sprawdzania i oceniania nabytych umiejętności podczas praktyk studenckich. Kryteria oceny w tym przypadku także są dla studentów niezrozumiałe i mają poczucie względności oceny.

4.Ocena procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia zaangażowania (wpływu) przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia. Analiza efektywności działalności prowadzonej przez uczelnię/jednostkę w tym zakresie

Uczelnia dysponuje ankietą oceny programu studiów (Uchwała Senatu nr 254/2012 wraz z załącznikiem), kierowaną do absolwentów. Zawiera ona 8 pytań, które odnoszą się do spełnienia oczekiwań przez program, oceny osiągniętego wykształcenia, oceny poszczególnych zajęć, powiązania, czy studia przyczyniły się do rozwinięcia umiejętności, czy student ponownie wybrałby ten kierunek studiów. Drugim ważnym źródłem pozyskiwania wiedzy jest monitoring absolwentów z perspektywy diagnozy ich położenia na rynku pracy (czy i od kiedy pracują, w jaki sposób znaleziono pracę, powiązanie miejsca pracy z kierunkiem studiów, wykorzystywanie kompetencji wyniesionych z uczelni na rynek pracy).

Dotychczas kontakty z pracodawcami polegały na propagowaniu ofert pracy oraz na wykorzystywaniu portali społecznościowych podejmujących tematykę studentów i absolwentów. Uniwersytet Przyrodniczy chce skorzystać z portali internetowych do działań promocyjnych i śledzenia losów absolwentów. Przy wykorzystaniu tych narzędzi planuje się także analizę statystyczną tychże danych.

Na dzień wizytacji ZO PKA, Wydział dysponował wiedzą o losach absolwentów poprzez zapewnienie im kształcenia na drugim poziomie nauczania (ale na innych kierunkach studiów), na studiach podyplomowych powiązanych tematycznie z kierunkiem pierwotnym.

Absolwenci nie brali udziału w budowaniu koncepcji kształcenia osadzonej na krajowych ramach kwalifikacji. Uczelni brakuje wiedzy czy w Radzie Programowej zasiadają absolwenci polityki społecznej.

Przy UP działa łoża laureatów (od 2005 roku) skupiająca około 100 firm. Jej członkowie angażują się w utrzymywanie kontaktów sfery biznesowej i uczelnianej poprzez wykłady, oferty praktyk studenckich, działalność promocyjną itp.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Praca etapowe

Ocenie poddano prace będące podstawą weryfikacji etapowych osiągnięć studentów. Dokumentacja wskazuje, że uczelnia prawidłowo egzaminuje studentów oraz zleca (różne) prace mające być podstawą zaliczeń. Struktura pytań w zasadzie jest właściwa, zostały one sformułowane w sposób przejrzysty i poprawny metodologicznie. Wydaje się, że pytania służą weryfikacji deklarowanych efektów kształcenia. Tym samym można uznać spójność treści zajęć i metod dydaktycznych ze sposobem i zakresem oceniania studentów. Poziom wiedzy studentów silnie zróżnicowany, w tym także w zakresie wiedzy i umiejętności wnioskowania, łączenia elementów wiedzy z kilku obszarów, z różnych okresów historycznych.

Zaleca się ujednolicenie procedury oceniania, tj. by na pracy widniała ocena, by była ona uzasadniona (punktami lub komentarzem).

Ocenie poddano protokoły zaliczeniowe wybranych przedmiotów, wskazują one poprawność oceniania, tj. rozkład ocen wydaje się zbliżony do normalnego (Załącznik. Kryterium nr 2 Protokoły egzaminacyjne).

Prace dyplomowe

Tematyka prac dyplomowych w swym głównym nurcie pozostaje w zgodzie z kierunkiem studiów i obszarem badawczym polityki społecznej. Widoczne jest, w perspektywie wszystkich tytułów, pewne ciążenie tematyki prac dyplomowych w kierunku patologii społecznych, pracy socjalnej, mniej natomiast aspektów ekonomicznych czy politologicznych. Prace bazują na właściwej metodologii, siatce pojęciowej oraz wprowadzają czytelnika w międzyobszarowe determinanty polityki społecznej. Objęty analizą okres wydaje się być dobrany przypadkowo, w pracach brakuje uzasadnienia, dlaczego taki, a nie inny okres jest brany pod uwagę, rzadkością jest także przywoływanie literatury zagranicznej. Akademicki charakter studiów i porównywalność opisywanych problemów z występującymi w innych krajach sugerowałyby skorzystanie z wiedzy zgromadzonej w innych krajach. W pracach zdarzają się sformułowania, wskazujące na brak zrozumienia ze strony autorów istoty opisywanych problemów. Sformułowania takie zostały zaakceptowane przez promotorów. Prace sprawiają często wrażenie, iż promotorzy nie poświęcili im dostatecznie dużo uwagi i dlatego pojawiają się uchybienia stylistyczne czy merytoryczne. Literatura dobierana była w sposób znamionujący pewną przypadkowość. Niektóre z ocenianych prac powstały na podstawie 7 lub 9 pozycji książkowych, to stanowczo za mało. Ponadto zbyt często zbyt duże fragmenty prac pisane są przy wykorzystaniu tylko jednego źródła. Opiekunowie naukowci powinni bardziej konsekwentnie wymagać, by pozycje przywoływane za innym autorem były prawidłowo cytowane. Należy zalecić o wiele większą staranność opiekunów prac naukowych.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego - znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Uczelnia opracowała dla kierunku polityka społeczna właściwe treści kształcenia, odnoszące się dla starszych roczników do standardów nauczania, a dla najnowszych do krajowych ram kwalifikacji. Są one adekwatne dla polityki społecznej jako dyscypliny naukowej oraz sfery działalności państwa. Pozostają wewnątrznie spójne a także zazębiają się na różnych poziomach, tj. pomiędzy płaszczyzną kierunku i modułu nauczania. Sposób opracowania efektów oraz treści kształcenia daje podstawy ich realizacji oraz weryfikacji. Zapewnia się dostęp do materiałów dydaktycznych, chociaż postuluje się poprawę efektywności polityki informacyjnej.
- 2) Efekty kształcenia zostały opracowane zgodnie ze standardami naukowymi i tożsamością polityki społecznej, dają podstawy ich realizacji w powiązaniu z przedmiotami i praktyką studencką. Poprawy wymaga opracowanie kart przedmiotów oraz upowszechnienie wiedzy o założeniach dydaktycznych.
- 3) Na poziomie kierunku studiów zapewniona jest spójność celów, efektów, metod kształcenia i ich weryfikacji, natomiast na poziomie poszczególnych przedmiotów zachodzi potrzeba uzupełnienia braków, podobnie jak poprawy przepływu informacji do studentów.
- 4) Wydział nie bada karier zawodowych absolwentów kierunku polityka społeczna, pozyskuje natomiast opinię o kierunku kształcenia od absolwentów i studentów wyższych poziomów nauczania. Wdrożenie tego komponentu do polityki wydziału powinno przynieść korzyść w postaci konsultacji z pracodawcami.

3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

1. Ocena czy realizowany program studiów umożliwi osiągnięcie każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.

Realizowany program studiów powinien umożliwić ukształtowanie zakładanej sylwetki absolwenta poprzez realizację efektów kształcenia. Wydział powinien jednak rozważyć dokonanie zmian w strukturze programu kształcenia w odniesieniu do sekwencyjności zajęć, doboru treści kształcenia w ramach zajęć ogólnokształcących oraz puli zajęć do wyboru.

Uczelnia niewłaściwie zadekretowała liczbę godzin umożliwiającą osiągnięcie efektów kształcenia studiów licencjackich na poziomie 4500, gdyż powinna, chcąc być w zgodności z własnymi przepisami zawartymi § 5 ust. 2 (Uchwała 317/2011), przyjąć przedział pomiędzy 4500 a 5400. Ponadto powinno to wynikać z realnego nakładu pracy studenta w konsekwencji realizacji deklarowanych efektów kształcenia na bazie zaproponowanej struktury zajęć.

Uczelnia zalicza do godzin wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego: przedmioty, moduły, godziny kontaktowe związane z realizacją pracy dyplomowej, praktyk zawodowych, godziny konsultacji, zaliczeń i egzaminów. Analiza sylabusów zawartych w dalszej części raportu powizytacyjnego, wskazuje na szereg nieprawidłowości z tym związanych, dlatego też trudno uznać właściwość zastosowanego rozwiązania. W wielu przypadkach oznacza to fikcyjne dublowanie godzin zajęć

dydaktycznych, trudno też wykazać realizację konkretnych efektów kształcenia (mamy raczej do czynienia z ich weryfikacją).

Wyjaśnienia wymaga zapis § 7 ust. 4 wskazujący wymiar godzinowy (na poziomie 30 h) umożliwiający osiągnięcie efektów kształcenia w zakresie jednej dyscypliny wiedzy, odpowiadający jednemu przedmiotowi lub modułowi.

Zdefiniowano zajęcia ogólnouczelniane z liczbą 19/20 punktów ECTS. Do tych zajęć zaliczono: język obcy, wychowanie fizyczne, technologie informacyjne, wiedzę społeczną, wiedzę obywatelską.

- a) komponent wiedza społeczna wskazuje treści kształcenia: bhp z ergonomią, ochronę własności intelektualnej, etykietę, komunikację społeczną, technikę samokształcenia;
- b) komponent wiedza obywatelska – zawiera trzy przedmioty do wyboru (ekologia w świadomości społecznej, etyka, etyka z bioetyką) w wymiarze – 30 godzin; dwa przedmioty (po 20 godzin) z zakresu humanistyczno – społecznego i przyrodniczo – środowiskowego.

Prorektor pismem z dnia 14 sierpnia 2012 roku wskazuje, jakie treści będą realizowane w ramach – *wiedzy społecznej* oraz *wiedzy obywatelskiej*, jednakże stwierdza się, że przedmioty te są adresowane dla kierunków innych niż z zakresu nauk społecznych. Załącznik ten nie wskazuje w grupie zajęć „B” dla kierunków z obszaru nauk społecznych żadnych przedmiotów, widnieje jedynie zapis, „Lista do ustalenia w terminie późniejszym”.

Zasadnym jest pytanie dlaczego z tej listy zostały usunięte nauki społeczne, tym bardziej że gama tychże zajęć mogłaby być uzupełnieniem kształcenia kierunkowego. Ponadto, dobór przedmiotów ogólnouczelnianych dla nauk społecznych w latach poprzednich był krytykowany przez pracowników wydziału i studentów polityki społecznej.

Czy plany i programy zostały przyjęte zgodnie z przyjętym w uczelni systemem

Procedura zatwierdzania programu kształcenia i studiów, efektów kształcenia przebiegała zgodnie z przepisami prawa. Uchwała nr 403/2012 roku z 29 czerwca 2012 zezwala na prowadzenie kształcenia na kierunku polityka społeczna. Uchwała nr 3/2012 Rady Wydziału z 28 września 2012 roku zatwierdza zmieniony plan studiów dla kierunku polityka społeczna. Senacka Komisja ds. Studiów dwukrotnie analizowała efekty kształcenia oraz plan studiów na kierunku polityka społeczna. Protokół z posiedzenia Komisji z dnia 20 czerwca 2012 roku wskazuje na szereg nieprawidłowości w dokumentacji o charakterze formalnym i merytorycznym: wypisanie efektów obszarowych dla nauk społecznych i humanistycznych, brak opinii interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, brak zajęć ogólnouczelnianych, brak w przedmiotach odniesień efektów modułowych do kierunkowych, metody weryfikacji efektów kształcenia – jest adnotacja, że zostały dobrze opisane po korekcie).

Sylabusy do zajęć nie zawierają przypisania efektów modułowych do kierunkowych, np.: ekonomia społeczna, ekonomia sektora publicznego, ekonomia dobrobytu, pedagogika społeczna, służby społeczne i praca socjalna, polityka ochrony zdrowia i edukacja zdrowotna, polityka społeczna wobec rodziny, metody i techniki badań społecznych, podstawy polityki społecznej. Uwaga ogólna: sylabusy zawierają dwa podstawowe uchybienia: nie są spójne z

planem studiów, nie zawierają (w przeważającej mierze) odniesienia efektów modułowych do kierunkowych.

Plan studiów niestacjonarnych pierwszego stopnia (2010/2011) obejmuje ostatni, trzeci rok studiów, oferuje ogółem 1290 godzin zajęć dydaktycznych, w tym na wykłady przypada 690, na ćwiczenia 600, ECTS – 180. Spełnia wymagania wynikające ze standardów kształcenia i towarzyszących im przepisów prawa dot. organizacji procesu kształcenia.

Plan studiów stacjonarnych pierwszego stopnia dla rocznika 2011/2012 przewiduje ogółem 1835, w tym na wykłady 975 i na ćwiczenia 860, 180 ECTS.

Uchwała nr 3/2012 Rady Wydziału z 28 września 2012 roku zatwierdza zmieniony plan studiów dla kierunku polityka społeczna, różnica względem uchwały z 29 czerwca 2012 roku sprowadza się do innego wyliczenia godzin zajęć dydaktycznych, przy dalece podobnej strukturze zajęć. Plan studiów zamyka się 180 punktami ECTS, łącznym nakładem pracy studenta na poziomie 4500, w tym na pracę własną przypada 2250, na inne godziny z udziałem nauczyciela – 450. W porównaniu do wcześniejszego programu zmniejszono łączną liczbę godzin (z 5101) oraz pracy własnej studenta (z 2935). Dodano natomiast - za inne godziny z udziałem nauczyciela (z 366 do 450).

Na studiach niestacjonarnych program studiów cechuje: 180 ECTS, 4500 łącznego nakładu pracy studenta, 450 na wykłady, 550 na ćwiczenia, 340 godzin przypada na inne godziny z udziałem nauczyciela akademickiego, pracę własną wyceniono na poziomie 3160 godzin. Plan pierwotny z czerwca 2012 roku godziny pracy studenta dzielił według następującego rozkładu: 180 ECTS, łącznie 5070, wykłady 475, ćwiczenia 525, inna praca z udziałem nauczyciela 356, praca własna studenta 3714.

Dotychczas w uczelni nie prowadzono kształcenia na odległość. Uczelnia przygotowuje się do uruchomienia platformy kształcenia, w pierwszej kolejności planuje się upowszechniać treści z zakresu technik i przygotowania prac dyplomowych (elementy warsztatu naukowego) oraz wspomagające główny nurt dydaktyki. ZO ustalił, że uczelnia jest przygotowana do tego pod względem technicznym i finansowym, brak jednakże rozwiązań systemowych na poziomie uniwersyteckim. Potrzebne jest także szerokie szkolenie pracowników naukowych i administracyjnych w obszarze e-edukacji, by przejść od przesyłania materiałów dydaktycznych do rzeczywistego kształcenia przy wykorzystaniu nowych technologii.

Nakład pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia w odniesieniu do wykładów i ćwiczeń został opracowany należycie, zgodnie z kulturą akademicką, podobnie nakład pracy własnej studenta, choć w tym przypadku zauważalne jest zawyżanie obciążeń studenta. Wyjaśnienia wymaga przyjęta przez wydział struktura podziału godzin zajęć na wymagające udziału nauczyciela akademickiego, szczególnie kategoria – inne z udziałem nauczyciela, np. przedmioty: ekonomia, finanse publiczne. Zróżnicowany nakład pracy własnej studenta (np. podstawy polityki społecznej - 84, podstawy socjologii - 84, finanse publiczne - 98). Uwaga ta dotyczy całego programu studiów i wydaje się skutkiem przyjętej koncepcji jego budowy. Mimo iż zauważalny jest pewien klucz przydziału punktów ECTS (metoda zstępująca niżli budowana od dołu), to i tak zestawienie przedmiotów tylko z pierwszego semestru wskazuje potrzebę refleksji: logika, podstawy polityki społecznej,

wprowadzenie do filozofii – każdy realizowany w wymiarze 30 godzin (30 + 30) mają różną wartość punktów ECTS – od 2 do 5 oraz różną liczbę godzin – inne z udziałem nauczyciela (36, 84, 14). Język obcy realizowany w 2 semestrze (30 godzin ćwiczeń) zakłada tylko 18 godzin pracy własnej studenta i 2 godziny - inne z udziałem nauczyciela.

Program właściwie przyporządkowuje punkty ECTS do łącznego nakładu pracy studenta w poszczególnych przedmiotach i semestrach. Należy jednakże zwrócić uwagę, że wymuszony łączny wymiar obciążeń studenta na poziomie 4500 stanowi dolną wartość wynikającą z przeliczenia 180 punktów ECTS na godziny. Tymczasem w ofercie przedmiotów są zróżnicowane formy dydaktyczne. Na studiach stacjonarnych dominują wykłady nad ćwiczeniami (960 do 840), co powinno sugerować zastosowanie innego przelicznika nakładu pracy, niż przyjęty ogólnie $\times 25$, z pominięciem specyfiki zajęć.

Stwierdzono rozbieżność pomiędzy przydzieleniem punktów ECTS oraz przypisaniem do semestrów zawartym w tabeli Plan studiów a sylabusami do zajęć: instytucje europejskie, pedagogika społeczna, służby społeczne i praca socjalna, polityka ochrony zdrowia i edukacja zdrowotna, polityka społeczna wobec rodziny, zabezpieczenie społeczne, organizacja i zarządzanie usługami społecznymi.

Studenci wizytowanego kierunku mają świadomość, czym są punkty ECTS. Wiedzą iż przedmiotom przypisana jest dana ich liczba w zależności od nakładu i czasu pracy w osiągnięciu zamierzonych efektów kształcenia. Wiedzą, że system punktów ECTS jest ważny podczas wymiany międzynarodowej.

Program oraz organizacja procesu nauczania zapewnia indywidualizację kształcenia na poziomie zajęć opcjonalnych, lektoratów, seminariów dyplomowych, tematyki prac, przynależności do organizacji studenckich naukowych, wymiany krajowej i międzynarodowej (4 osoby w okresie 2011- 2013).

Ocena prawidłowości: sekwencji przedmiotów i modułów określonej w planie i programie studiów poszczególnych poziomów kwalifikacji

Program studiów zbudowany został zgodnie z warsztatem kształcenia akademickiego, jednakże w pewnych miejscach zwraca uwagę na złe rozłożenie treści kształcenia:

- a) w semestrze 2 jest przedmiot encyklopedia prawa, zasadne jest umieszczenie go w pierwszym;
- b) w 2 semestrze jest przedmiot zabezpieczenie społeczne, natomiast w 3 finanse publiczne;
- c) etyka życia społecznego powinna być lepiej skorelowana z przedmiotem psychologia społeczna;
- d) program kształcenia przewiduje wiele ważnych przedmiotów, które zostały umieszczone w grupie zajęć do wyboru, w tym socjologia miasta i wsi, s. problemów rodziny i wychowania, s. problemów społecznych; statystyka społeczna; diagnozowanie lokalnych problemów polityki społecznej, ewaluacja systemu polityki społecznej, strategie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych; organizacja i finansowanie instytucji

polityki społecznej, organizacja i zarządzanie usługami społecznymi, zarządzanie polityką społeczną na szczeblu lokalnym; wybrane polityki szczegółowe;

- e) przedmiot wybrany zagadnienia demografii został zaplanowany w semestrze 6, to stanowczo za późno, podobnie jak przedmiot – prawne aspekty polityki społecznej;
- f) ponieważ wiele bardzo ważnych przedmiotów konstytuujących kierunek studiów została zdefiniowana jako do wyboru, rodzi się niepokój o realizację wszystkich kierunkowych efektów kształcenia (przedmioty z rodziny socjologii, ekonomii);
- g) przedmiot wstęp do nauki o państwie, prawie i polityce został usytuowany w 3 semestrze, to stanowczo za późno, także z względu na to, że jest realizowany wraz z podstawami teorii polityki;
- h) łączny wymiar godzin zajęć dydaktycznych przypadających na wykłady i ćwiczenia wynosi 1800, wartość ta, choć zaniżona w stosunku do poprzednich propozycji, wydaje się gwarantem osiągnięcia celów edukacyjnych. Jednakże równie ważny jest podział zajęć w ramach tegoż limitu i tutaj należy zgłosić zastrzeżenia. Za niewystarczający uznać należy limit godzin zajęć właściwych dla polityki społecznej, kosztem mało przydatnych przedmiotów kształcenia ogólnego.
- i) uwagi dot. studiów niestacjonarnych są identyczne z racji porównywalnego programu i planu studiów. Łączny wymiar godzin zajęć dydaktycznych wynosi 1000 godzin, na pracę własną przypada 3714, na inną z nauczycielem akademickim 356. Szczególnie należy zwrócić uwagę na bardzo dużą redukcję godzin zajęć dydaktycznych względem studiów prowadzonych na bazie standardów kształcenia, wówczas realizowano plan opiewający na 1290 godzin zajęć dydaktycznych (samiych wykładów i ćwiczeń).

Studenci nie zgłaszali zastrzeżeń wobec programu studiów. Podkreślają, iż na pierwszym roku mieli w zasadzie wyłącznie przedmioty ogólnego kształcenia związane z naukami społecznymi i humanistycznymi, natomiast kolejne dwa lata to zdobywanie wiedzy i umiejętności kierunkowych.

Ocena spójności programu i wymiaru praktyk studenckich, terminu ich realizacji oraz doboru miejsc, w których się odbywają, z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk

Praktyka studencka przewidziana programem studiów, realizowana jest w wymiarze 3 tygodni (21 dni). Jej obecność jest uzasadniona zarówno ze względu na poszerzanie zakresu wiedzy studentów polityki społecznej o problemy społeczne oraz o instytucjach z nimi walczących, ale również z uwagi na kształtowanie szeregu umiejętności i kompetencji społecznych w miejscu odbywania praktyki, tj. w kontakcie z drugim potrzebującym człowiekiem.

W „starych dokumentach” dot. praktyk uczelnia posługuje się pojęciem standardy kształcenia, a w nowych – efektami kształcenia. Organizacja praktyk została zsynchronizowana z tokiem studiów i organizacją roku akademickiego. Student może realizować praktykę od 1 do 6 semestru. Być może wydział powinien rozważyć przesunięcie terminu realizacji praktyki na późniejszy semestr, by student był do niej merytorycznie i mentalnie przygotowany.

Opiekun praktyk studenckich nie widzi związku pomiędzy terminem realizacji praktyk studenckich a oceną przyniesioną przez studenta.

Uczelnia okazała wykaz 71 podmiotów współpracujących z Wydziałem w zakresie organizacji praktyk. Jednostki właściwe dla polityki społecznej to: domy pomocy, starostwa, powiaty, urzędy gminne, fundacje, centra pomocy, ośrodki polityki społecznej, świetlice socjoterapeutyczne, ośrodki kultury i rekreacji, gminne spółdzielnie.

Zasadne będzie zwrócenie uwagi na związek pomiędzy praktyką studencką a procesem dydaktycznym, one na siebie wzajemnie wpływają i przygotowują studenta do kolejnych zadań. Wydział nie dysponuje taką wiedzą, nie przeprowadza analizy zawartości treści dzienników praktyk, w trakcie prac nad KRK, opiekun praktyk nie uczestniczył w opracowaniu efektów kształcenia dla modułu – praktyka studencka.

Studenci obecnie na spotkaniu mają znikomą wiedzę na temat praktyk studenckich. Wiedzą, że będą je odbywać między II a III rokiem studiów. Obawiają się problemów związanych z wyborem instytucji w których będą nabywać umiejętności praktyczne. Z informacji jakie uzyskali od starszych kolegów wiedzą, że nie wszyscy odbywają praktyki ściśle związane z kierunkiem studiów.

Wydział dysponuje dokumentami organizującymi praktyki studenckie, „Sposób i tryb odbywania oraz zaliczania praktyki zawodowej na Wydziale Ekonomiczno – Społecznym Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu”, określa: cele praktyk, sprawy proceduralne, dokumentację i jej obieg, nadzór w miejscu realizacji praktyki oraz ze strony uczelni, prawa i obowiązki studenta, warunki zaliczenia. Ponadto kierownik praktyk okazał ZO: program praktyk, potwierdzenie przebiegu, opis instytucji wraz o opisem jej działalności, charakterystyką miejsca / stanowiska realizacji praktyki – wypełnianej przez studenta.

ZO jako wymagający poprawy ocenił nadzór merytoryczny nad praktykantem w miejscu odbywania praktyki, dominuje raczej kontakt telefoniczny, niżli bezpośredni. Wydział powinien wzmocnić wsparcie udzielane opiekunowi praktyk i bardziej efektywnie pozyskiwać wiedzę na temat jakości kształcenia poprzez swoich studentów.

Rozkład zajęć dydaktycznych w semestrze zimowym roku akademickiego 2012/2013 na studiach stacjonarnych pod względem ekonomiki czasu pozwala na realizację celów dydaktycznych. Zajęcia na studiach stacjonarnych są prowadzone od poniedziałku do piątku, w godzinach od 8.00 do 20.00, rozkład godzin w ciągu dnia właściwy, nie zakłóca tego także przyjęte rozwiązanie naprzemiennego prowadzenia wykładów i ćwiczeń, mimo iż powoduje nierówną pracę. Jako korektę można zalecić wcześniejsze kończenie zajęć oraz odejście od kumulacji przedmiotów w dniach poniedziałek – środa, i większe dociążenie czwartków oraz piątków. Organizacja zajęć na studiach niestacjonarnych jest właściwa.

Program studiów przewiduje zajęcia (i ich elementy) o charakterze praktycznym. Jako spełniające te kryteria wydział wskazuje: zajęcia projektowe, laboratoryjne, case study, wizyty studyjne. Zaliczono do nich: technologie informacyjne, administrację publiczną, encyklopedię prawa, zabezpieczenie społeczne, metody i techniki badań społecznych, służby społeczne i pracę socjalną, problemy polityki społecznej w konkretnych programach

aktywizacji i rewitalizacji, praktykę zawodową. Tematyka oraz specyfika zajęć są właściwie dobrane z punktu widzenia kierunku studiów oraz postulowanej sylwetki absolwenta i wachlarza jego kompetencji.

Indywidualizacja nauczania jest realizowana poprzez organizację studiów, na kierunku korzysta z niej obecnie trzech studentów. IOS jest najczęściej wykorzystywany przez studentów dwukierunkowych oraz na potrzeby wymiany międzynarodowej w ramach programu Erasmus.

Na wydziale jest trzech studentów niepełnosprawnych, wydział zapewnia warunki integracji środowiskowej oraz możliwości kształcenia (w tym w sposób bardziej zindywidualizowany).

2. Ocena czy zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość

Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne nie tworzą w pełni spójnej całości z uwagi na uchybienia stwierdzone w sylabusach przedmiotów odnoszących się do braku odniesienia efektów modułowych do kierunkowych, braku zgodności w cechach zajęć (punkty, semestry, rozkład godzin zajęć dydaktycznych – logika, podstawy polityki społecznej, wprowadzenie do filozofii).

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego - znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Program studiów umożliwia realizację celów kształcenia, zaleca się jednakże rozważenie korekt sekwencyjności przedmiotów oraz struktury wewnętrznej modułów (w tym ogólnych). Wydział przyjął praktykę zaniżania łącznego wymiaru godzin przypadających na wykłady i ćwiczenia i wzrostu obciążenia godzinowego studenta. Sylabusy zawierają wiele luk i wymagają korekty. Praktyki studenckie prowadzone są we właściwym obszarze instytucji, korzystnie na nie może wpłynąć poprawa nadzoru. Zapewniona jest indywidualizacja toku studiów względem wszystkich grup studentów.
- 2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne nie tworzą spójnej całości z uwagi na uchybienia w budowie sylabusów, na brak skojarzenia w nich efektów modułowych do kierunkowych, brak zgodności w cechach zajęć.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

1. Ocena czy struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów oraz ich liczba umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia

Struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia jest konsekwencją wcześniejszej decyzji o powołaniu kierunku polityka społeczna na bazie dwóch katedr: Katedry Nauk Społecznych i Katedry Pedagogiki. Znaczną część zajęć na tym kierunku prowadzą pracownicy

wymienionych katedr. Ich dorobek naukowy – zwłaszcza w przypadku pracowników Katedry Pedagogiki – w zbyt małym stopniu odnosi się do całego kierunku i prowadzonych przez nich zajęć, co w dłuższej perspektywie, przy braku rozwoju naukowego ukierunkowanego na politykę społeczną może osłabiać efektywność kształcenia i utrudniać osiągnięcie efektów kształcenia.

Załącznik nr 5. Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. minimum kadrowe. Cz. II. pozostali nauczyciele akademicy

2). Ocena spełnienia przez nauczycieli akademickich wymienionych w minimum kadrowym warunków określonych w przepisach prawa.

Uczelnia zgłosiła do minimum kadrowego 5 nauczycieli akademickich ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz 6 ze stopniem naukowym doktora. Wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w § 14 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445 z późn. zm.), tj.: „Minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora” oraz § 13 pkt. 2, tj.: „Do minimum kadrowego, o którym mowa w § 14, są wliczani nauczyciele akademicy zatrudnieni w uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów” a także § 13 pkt. 3, tj.: „Nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli osobiście prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora lub tytuł zawodowy magistra”.

Uczelnia stosuje wzór oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, który pozwala na stwierdzenie, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112 a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572 i 742).

W teczkach osobowych znajdują się dokumenty pozwalające na uznanie deklarowanych tytułów i stopni naukowych. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy.

Jednoznaczna ocena spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

Kierunek studiów przypisano do obszaru nauk społecznych (80%) i nauk humanistycznych (20%), za dziedziny nauki wybrano: n. społeczne, ekonomiczne, humanistyczne; za dyscypliny naukowe: n. o polityce, socjologia, psychologia, pedagogika, prawo, ekonomia,

nauki o rodzinie. Do minimum kadrowego zaliczono pięciu nauczycieli akademickich z tytułem profesora i stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz ośmiu ze stopniem naukowym doktora. Uczelnia spełnia minimum kadrowe, bowiem w minimum kadrowym każdy obszar kształcenia, do którego przyporządkowano kierunek studiów reprezentowany jest przynajmniej przez jednego nauczyciela akademickiego posiadającego dorobek odpowiadający temu obszarowi kształcenia. ponadto nauczyciele zaliczeni do minimum kadrowego posiadają dorobek w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych lub artystycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla tego kierunku.

Minimum kadrowe odznacza się stabilnością. Wszyscy pracownicy wchodzący w jego skład podjęli pracę na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym UP przed utworzeniem kierunku polityka społeczna i są nadal do niego zaliczani. O ile taka stabilność jest zaletą, to trzeba zwrócić uwagę że w objętym oceną okresie w skład minimum kadrowego nie weszła żadna nowa osoba, legitymująca się ukończonymi studiami na kierunku polityka społeczna i posiadająca dorobek naukowy w tej dziedzinie.

Zachowana jest prawidłowa relacja między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów kierunku polityka społeczna, która została wyznaczona dla studiów w obszarze nauk społecznych. Na polityce społecznej wynosi ona 1: 19.

Nieprawidłowość obsady zajęć dydaktycznych - wykłady o kluczowym znaczeniu dla polityki społecznej, jak: Organizacja i zarządzanie usługami społecznymi, Finanse publiczne, Wybrane zagadnienia demografii, Zarządzanie polityką społeczną na szczeblu lokalnym, Polityka społeczna wobec rodziny, Zabezpieczenie społeczne czy Polityka ochrony zdrowia i edukacja zdrowotna, są prowadzone przez nauczycieli akademickich o specjalnościach naukowych, a także z dziedzin odległych – niekiedy nawet bardzo – od wykładanej.

Można wyrazić perspektywiczną obawę o jakość zajęć i osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia, o ile nie zwiększy się udział prowadzących, którzy mogą wylegitymować się dorobkiem naukowym i udziałem w badaniach empirycznych w dyscyplinie polityka społeczna. Obecnie liczba takich osób jest stanowczo niewystarczająca. Należy nasilić starania w celu zmiany struktury według specjalności naukowej nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na tym kierunku.

Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych

Hospitacje zajęć dydaktycznych przewidziane są uchwałą Senatu, Wydział, w ramach zarządzania jakością kształcenia, przeprowadza je, jednakże nie sporządza żadnej dokumentacji. Rozmowy Zespołu Oceniającego PKA z władzami wydziału pozwoliły ustalić, że najczęściej obejmują one młodych pracowników nauki, a oceny dokonują szefowie katedr. Wydział nie ma planu hospitacji na rok akademicki czy semestr, nie ma także formularza hospitacji.

Załącznik nr 6 Informacja o hospitolowanych zajęciach i ich ocena

ZO przeprowadził hospitolację zajęć dydaktycznych zgodnie z przyjętym planem dnia. Potwierdziły one dobry poziom kształcenia oraz właściwą ich organizację.

3). Ocena prowadzonej polityki kadrowej i jej spójności z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów:

Zdaniem ZO nie w pełni wykorzystuje się potencjał kierunku polityka społeczna oraz zasobów kadrowych, które mogą wspomagać nauczanie na innych kierunkach rolno – leśnych. Zaleca się stworzenie struktury odpowiedzialnej za oceniany kierunek, zarządzanie nim z perspektywy wydziału nie zawsze jest efektywne, nie promuje się w ten sposób w stopniu należytym kierunkowych badań naukowych, nie przyczynia się bezpośrednio do promocji osób. Niesie także negatywne konsekwencje w postaci niskiego stopnia poinformowania (studentów, pracowników).

Zarówno procedura, jak i kryteria doboru oraz weryfikacji kadry dydaktycznej na kierunku wynikają z sytuacji kadrowej na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym UP w Poznaniu. Decyzja o budowie kierunku przy wykorzystaniu potencjału kadrowego rekrutującego się przede wszystkim z dwóch katedr (Pedagogiki i Nauk Społecznych) wymaga starannej troski o dobór pracowników i wpływu na kierunki ich zainteresowań badawczych. Dobór kadry jest podyktowany stanem i strukturą zatrudnienia w tych zespołach przed rozpoczęciem działalności dydaktycznej na nowym kierunku. Należy zalecić staranniejszą weryfikację kadr pod względem oceny osiągnięć naukowych oraz rozszerzenie składu pracowników naukowych o osoby legitymujące się wykształceniem na kierunku polityka społeczna i dorobkiem naukowym w tej dziedzinie.

Prowadzona polityka kadrowa w odniesieniu do kierunku nie gwarantuje w pełni satysfakcjonujących wyników starań o powiększenie kadry pracowników o specjalistów z zakresu polityki społecznej. Obecnie wśród pracowników reprezentujących poszczególne dziedziny nie ma wystarczającej liczby osób, których dorobek byłby ściśle związany z polityką społeczną. Należałoby oczekiwać, że władze dziekańskie nasilą starania w kierunku pozyskania i wspierania rozwoju naukowego kadry związanej badawczo z problematyką polityki społecznej.

Opinie prezentowane przez nauczycieli akademickich podczas spotkania z zespołem oceniającym, perspektywy rozwoju kierunku i ograniczenia

Spotkanie Zespołu Oceniającego PKA z pracownikami uczelni posłużyło do wymiany poglądów na temat kondycji nauki polskiej, kształcenia na kierunku polityka społeczna oraz warunków i perspektyw nauczania w Uniwersytecie Przyrodniczym. Dyskusja miała żywiołowy, ale jednocześnie szczerzy i twórczy charakter. Pozwoliła na sformułowanie szeregu wniosków, w toku dalszej pracy pozytywnie zweryfikowanych w dokumentacji:

- a) pracownicy wydziału uczestniczyli w dyskusji nad krajowymi ramami kwalifikacji ale ich głos nie został w należyтым stopniu uwzględniony, a w pewnych obszarach „zignorowany”;
- b) zmniejszono wymiar godzin zajęć przeznaczonych na przedmioty stanowiące podstawę kształcenia kierunkowego, zajęcia ogólne zostały przez środowisko akademickie – zasadnie – ocenione jako nieprzydatne dla studentów polityki społecznej;
- c) ankieta ewaluacyjna jest robiona ze sporym opóźnieniem, ale kadra akademicka uważa, że pozwoli to studentowi na dokonanie oceny wolnej od emocji;
- d) za wymagającą korekty uznano strukturę oceny pracownika w części determinowanej przez ewaluację studencką;
- e) pozytywnie wyrażano się o kryteriach oceny pracowniczej ale zgłaszano uwagi pod adresem procedur;
- f) pozytywnie oceniono oddziaływanie WSZJK na jakość nauczania ale za wymagającą poprawy uznano politykę informacyjną i jawność;
- g) kierunek polityka społeczna wpisał się w niszę edukacyjną Wielkopolski i rynku pracy i dlatego uważają, że „polityka społeczna” jest sukcesem UP;
- h) prowadzenie kierunku zaspakaja potrzeby edukacyjne społeczności regionu, jednocześnie dostrzega się potrzebę (wraz ze studentami) uruchomienia kształcenia na poziomie studiów magisterskich;
- i) wydział prowadzi wymianę naukową – krajową i międzynarodową, ale wymaga ona szczególnej troski i wsparcia ze strony władz, w dalszej perspektywie powinno się to przełożyć na poszerzenie pól badawczych i ścieżek kształcenia.

Syntetyczna ocena końcowa 4 kryterium ogólnego –znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1). Kryterium częściowo spełnione ze względu na fakt, iż niektóre z wykładów prowadzone są przez nauczycieli akademickich nie posiadających dorobku naukowego w zakresie polityki społecznej i nie biorących udziału w badaniach empirycznych w tym zakresie.
- 2). Kryterium częściowo spełnione z powodu mało efektywnych starań o rozszerzenie składu kadry o specjalistów z zakresu polityki społecznej i niedostatecznego uwzględnienia w weryfikacji kadry dydaktycznej kryterium osiągnięć naukowych w zakresie polityki społecznej.
- 3). Kryterium częściowo spełnione z uwagi na fakt, że zmiany w strukturze nauczycieli akademickich mających doświadczenie naukowe i badawcze w zakresie polityki społecznej następują zbyt wolno, co może mieć wpływ na jakość procesu dydaktycznego.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Stan i dostępność infrastruktury dydaktycznej nie budzi zastrzeżeń. Zajęcia prowadzone są w budynku Uniwersytetu Przyrodniczego, w którym studenci mają zapewnioną możliwość korzystania z dobrze wyposażonych w sprzęt elektroniczny (rzutnik multimedialny, rzutnik pisma, nagłośnienie), wygodnych dla studentów i wykładowcy oraz łatwo dostępnych sal audytoryjnych. Sale ćwiczeniowe są dostatecznie dobrze wyposażone i zapewniają bezpośredni kontakt prowadzącego ze słuchaczami.

W budynku, poza salami dydaktycznymi, znajduje się łatwo dostępny Dziekanat Wydziału Ekonomiczno-Społecznego, gdzie załatwiane są sprawy studentów. Ponadto w budynku znajduje się kafeeteria, kiosk i księgarnia.

Studenci mają możliwość korzystania z komputerów i dostępu do Internetu, tak w budynku, gdzie prowadzone są zajęcia dydaktyczne, jak i w budynku Biblioteki Głównej. W Bibliotece dostępne też są specjalistyczne bazy danych. Są to przede wszystkim bazy z zakresu nauk rolniczych, ale dostępne są również bazy danych z zakresu ekonomii i zarządzania.

W katalogu głównym Biblioteki nie można znaleźć wielu pozycji, podawanych przez wykładowców z kierunku jako literatura obowiązkowa. Zgodnie z wyjaśnieniami kierownictwa Biblioteki oraz władz dziekańskich, studenci UP mają możliwość korzystania z bibliotek innych uczelni, w tym Uniwersytetu Ekonomicznego. Biorąc jednak pod uwagę brak lub ograniczone możliwości wypożyczenia książek z tych bibliotek, za pilną należy uznać potrzebę rozszerzenia księgozbioru z zakresu polityki społecznej oraz zwiększenia liczby prenumerowanych polskich i zagranicznych czasopism naukowych dotyczących tego obszaru. Na szczególne podkreślenie zasługuje brak podstawowych publikacji obcojęzycznych.

Występujące braki w zakresie dostępu do literatury naukowej mogą prowadzić do obniżenia poziomu zajęć dydaktycznych (nie tylko ze względu na brak dostępu studentów do tych pozycji w celu należytego przygotowania do zajęć, ale i prowadzących te zajęcia), a także mogą mieć wpływ na poziom prac licencjackich, w których pierwsza część powinna być poświęcona omówieniu teoretycznych aspektów opisywanego problemu.

Uczelnia nie dysponuje pozycjami wskazanymi studentom jako literatura podstawowa do zajęć, brak także nazwisk uznanych za reprezentatywne na kierunku polityka społeczna czy np. nauka o polityce (L. Dziewięcka – Bokun, J. Krzyszkowski, K. Wódz, M. Chmaj, A. Antoszewski, B. Krauz – Mozer, B. Szatur-Jaworska, A. Kurzynowski, J. Supińska, M. Żukowski) i wielu innych. Brak także literatury obcojęzycznej.

Studenci wizytowanego kierunku są zadowoleni z bazy dydaktycznej Wydziału, która dostosowana jest do ich potrzeb. Podkreślają, że sale wykładowe oraz ćwiczeniowe są odpowiednie do liczebności grup oraz odpowiadają charakterowi zajęć. W opinii studentów infrastruktura Wydziału jest zgodna ze specyfiką kierunku i umożliwia im kształcenie oraz skuteczne osiąganie założonych efektów kształcenia. Studenci kierunku mają możliwość pracy własnej, zarówno indywidualnej jak i grupowej, na terenie Uczelni. Wskazują, iż w małym zakresie korzystają z zasobów biblioteki i możliwości pracy w czytelni. Jednocześnie funkcjonowanie biblioteki oceniają prawidłowo, a jedyna uwaga w tym zakresie dotyczy niewystarczającej liczby egzemplarzy literatury wymaganej w toku studiów.

Dobór instytucji, w których studenci kierunku odbywają praktyki zawodowe zasługuje na pozytywną ocenę. Przedstawiona lista miejsc praktyk (niemal 80 pozycji) obejmuje zarówno jednostki administracji samorządowej i rządowej oraz podległe im placówki (m.in. Urząd Marszałkowski, Wielkopolski Urząd Wojewódzki, starostwa powiatowe, urzędy miast i gmin, regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, miejskie, gminne i miejsko-gminne ośrodki pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy),

jak i organizacje pozarządowe (np. Polski Związek Głuchych, Organizacja niesłyszących i słabosłyszących Internautów, Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Przystań”).

Przebieg praktyk jest dobrze udokumentowany, a dobór miejsc praktyk wskazuje na konsekwentną realizację rozwoju kierunku, który ma koncentrować się na aspektach lokalnych i regionalnych polityki społecznej w Polsce.

Infrastruktura dla polityki społecznej jest nierozłączną częścią infrastruktury Wydziału Ekonomiczno-Społecznego, a w pewnych obszarach (np. Biblioteka) – całego Uniwersytetu Przyrodniczego. Z tej racji trudno o ocenę takiej zgodności, ale na podstawie informacji uzyskanych podczas rozmowy z JM Rektorem UP, jak i podczas rozmów z dziekanem Wydziału Ekonomiczno-Społecznego można uznać, że nie ma obaw o spójność rozwoju kierunku i infrastruktury.

Dotychczasowe działania mające na celu rozwój infrastruktury dla ocenianego kierunku, sama ocena stanu tej infrastruktury oraz rozmowy z JM Rektorem UP i dziekanem Wydziału Ekonomiczno-Społecznego pozwalają na sformułowanie opinii, iż nie ma podstaw do formułowania jakichkolwiek obaw o negatywny wpływ polityki finansowej Uczelni na utrzymanie i rozwój kształcenia.

Budynki, w których odbywają się zajęcia są w sposób znaczący dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo. W tym zakresie są stworzone podjazdy, windy, specjalnie dostosowane toalety. W toku wizytacji nie zostały wskazane udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami w zakresie narządów słuchu czy wzroku.

Ocena końcowa kryterium ogólnego znacząco

Syntetyczna ocena opisowa spełnienia kryterium szczegółowego:

Zarówno warunki dla prowadzenia zajęć dydaktycznych i obsługi studentów, jak i warunki socjalne dla studentów są dobre i odpowiadają nowoczesnym standardom. Gorzej przedstawia się kwestia dostępu do literatury naukowej i czasopism z zakresu polityki społecznej, co wpłynęło na sformułowaną ocenę.

6.Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Podstawowym problemem, jaki pojawia się przy ocenie, jest mała aktywność naukowa jednostek stanowiących zaplecze dydaktyczne dla kierunku polityka społeczna. Za trudny do wyjaśnienia należy uznać fakt, iż w latach 2011 i 2012 Katedra Nauk Społecznych i Katedra Pedagogiki nie zgłosiły żadnego projektu grantu badawczego, promotorskiego czy habilitacyjnego. Wśród grantów realizowanych w innych jednostkach organizacyjnych Wydziału ES znajduje się niewiele grantów, nawiązujących do problematyki badawczej właściwej zakresowi przedmiotowemu polityki społecznej (np. Poziom życia ludności wiejskiej o niepewnych dochodach). W obu wymienionych katedrach realizowane były wprawdzie badania statutowe, ale na podstawie uzyskanych informacji trudno o jednoznaczną

ocenę, w jakim stopniu uzyskane wyniki wzbogacają proces badawczy. W przypadku realizowanego w Katedrze Nauk Społecznych badania nt. Społeczno-ekonomiczne i polityczne uwarunkowania oraz priorytety i zadania polityki społecznej w Polsce, publikacje podane jako efekt realizacji badań odbiegają swoimi tytułami daleko od tematu projektu badawczego, *nota bene* niezwykle szeroko zakrojonego jak na roczny okres jego realizacji. Drugi temat badawczy nie został wprawdzie dokładnie sformułowany, ale jego zakres przedmiotowy (aktywność zawodowa kobiet w społecznościach lokalnych) jest także związany z obszarem badań właściwym dla polityki społecznej, ale liczba publikacji wymienionych jako efekt badania jest skromna, a na dodatek, zgodnie z informacją Katedry Nauk Społecznych, badanie miało być przeprowadzone w mieście Luboń, a dane prezentowane w artykule – traktowanym jako efekt badania – dotyczą odległej o 77 km gminy Czarńków...

Przemianowanie (i *de facto* rozszerzenie) w 2012 r. wspomnianego badania na „Humanistyczne i społeczne problemy rozwoju społeczeństwa i gospodarki w wymiarze krajowym regionalnym i lokalnym oraz ich implikacje dla polityki społecznej” świadczy o bardzo ambitnym podejściu do badania, ale jego temat sugeruje koncentrowanie się na tak wielu zagadnieniach, że polityka społeczna będzie tylko jednym z nich. W Katedrze powstają obecnie dwie monografie tematycznie związane z nauką o polityce społecznej.

W Katedrze Pedagogiki realizowane było badanie nt. kształcenia ustawicznego w obszarach wiejskich. Publikacje powstałe w wyniku realizacji tego projektu częściowo mogą być przydatne w procesie dydaktycznym na kierunku *Polityka społeczna*, choć trudno w ten sposób zakwalifikować np. wymieniony w sprawozdaniu artykuł pt. „Controller architektem świadomości kontrolingowej przedsiębiorstwa”. W 2012 r. zapoczątkowano temat „Edukacja dla bezpieczeństwa w obszarach wiejskich”, który jest dość odległy od centralnego obszaru dydaktyki w zakresie polityki społecznej.

Należałoby zdecydowanie postulować zwiększenie aktywności badawczej jednostek zaangażowanych w realizację procesu dydaktycznego na ocenianym kierunku i ukierunkowanie jej na problematykę polityki społecznej, zwłaszcza w wymiarze lokalnym i regionalnym. Za konieczne należałoby także uznać nasilenie działań w kierunku kształcenia kadr. W ostatnich latach nie wypromowano w obu wiodących dla kierunku katedrach ani jednego doktora.

Na terenie Wydziału działają dwa studenckie koła naukowe, których członkowie – według informacji z *Raportu samooceny* – biorą udział w badaniach naukowych.

- ocena wpływu współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego na proces dydaktyczny

Współpraca badawcza z instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego jest dość słabo udokumentowana. O jej istnieniu świadczą jednak tytuły niektórych publikacji (np. „Uczestnictwo społeczne mieszkańców gminy Przemęt – konteksty aktywności społeczno-kulturalnej i turystyczno-rekreacyjnej”). Współpraca naukowa z innymi uczelniami jest natomiast rozwinięta w bardzo niewielkim stopniu, paradoksalnie – bardziej z ośrodkami zagranicznymi niż krajowymi. Można jednak odnieść wrażenie, że współpraca ta nie ma

charakteru instytucjonalnego, lecz indywidualny. Znikoma jest też liczba raportów i ekspertyz wykonanych przez pracowników Wydziału, które świadczą o ich kompetencjach w zakresie polityki społecznej.

Uczelnia zapewnia studentom odpowiednie możliwości zrzeszania się w kołach naukowych i organizacjach studenckich. Nadzór nad ich działalnością sprawuje Prorektor ds. studenckich. Na podstawie sprawozdań za działalność merytoryczną oraz sprawozdań finansowych Prorektor w porozumieniu z Samorządem Studenckim dokonuje podziału środków finansowych na rok akademicki. W opinii studentów system ten jest odpowiedni, funkcjonuje prawidłowo i zapewnia im autonomiczność działania.

Studenci wizytowanego kierunku zrzeszeni są przede wszystkim w dwóch kołach naukowych funkcjonujących przy Wydziale. Podkreślają odpowiednie wsparcie merytoryczne opiekunów naukowych oraz poczucie możliwości rozwoju naukowego.

Jednocześnie z rozmów ze studentami wynika iż są oni w małym stopniu zainteresowani rozwojem naukowym na Uczelni, a bardziej nastawieni są na zdobywanie umiejętności praktycznych w zakresie studiowanego kierunku. Studenci wskazali, iż otrzymują propozycje zaangażowania się w publikacje i działalność naukową ze strony wykładowców lecz nie podejmują takich inicjatyw.

Wydział powinien zwrócić uwagę na kwestię małego zaangażowania się studentów w sferę naukową. Na podstawie rozmów ze studentami domniemywać należy że ich zainteresowanie byłoby znacznie większe gdyby zostali w odpowiedni sposób zainteresowani problemem i dostrzegliby w tym rozwój osobisty i zawodowy.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego. Ocena obligatoryjna jedynie dla studiów II stopnia i jednolitych magisterskich

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Zakres i kierunki badań nie wydają się być ściśle powiązane z obszarem badawczym właściwym dla polityki społecznej i można odnieść wrażenie, że zespoły badawcze raczej kontynuują zainteresowania badawcze z wcześniejszych lat niż doskonalą warsztat badawczy w obszarze polityki społecznej. Odzwierciedla się to w niewielkiej liczbie problemów badawczych, które mogą być przydatne również w dydaktyce. Uczelnia stwarza możliwość rozwoju naukowego.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

1. Ocena czy zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Ocena czy nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Ocena zasad ustalania wielkości rekrutacji – uwzględnienie związku liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia

Zasady rekrutacji są określone przejrzysto i w odpowiedni sposób umożliwiają dobór kandydatów na wizytowany kierunek studiów. Studenci wskazują, iż stosunkowo mała wielkość rekrutowanej grupy studentów stwarza komfortowe warunki studiowania. Zasady rekrutacji nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów.

Ocena prawidłowości określenia nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia – ogólnych, specyficznych i szczegółowych

Nakład pracy studenta w osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia jest prawidłowy na poziomie kierunku studiów i organizacji zajęć, ale nadal należy rozważyć ponowną wycenę ECTS niektórych zajęć i poszczególnych elementów składowych. Student musi poza obecnością na zajęciach na Wydziale odbywać praktyki, a także zdobywać wiedzę studiując odpowiednią literaturę poza czasem zajęć oraz wykonując wyznaczone przez nauczycieli akademickich projekty. Czas który studenci muszą poświęcić poza zajęciami na zdobycie wiedzy i rzetelnych umiejętności jest dostosowany do ich możliwości. Studenci pozytywnie oceniają ten aspekt. Są zadowoleni z odpowiedniego do ich możliwości określenia nakładu pracy.

2. Ocena czy system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandaryzowane

Wraz z wdrażaniem nowych programów kształcenia modyfikacjom podlega system osiągnięć studentów. W opinii władz wydziału powinien on być bardziej zorientowany na proces uczenia się. Z rozmów ze studentami wnioskować jednak należy, iż trudno jest mówić o systemie. Obecnie funkcjonują pojedyncze dobre praktyki oceny efektywności kształcenia. Opracowując przejrzysty i obiektywny system oceny, zorientowany na proces uczenia się, należałoby wykorzystać dobre wzorce obecnie funkcjonujące oraz deklarowane zaangażowanie studentów.

3. Ocena możliwości mobilności studentów stworzonych poprzez strukturę i organizację programu ocenianego kierunku

Studenci ocenianego kierunku mają możliwość uczestnictwa w programie wymiany studenckiej w ramach programu LLP Erasmus.

Studenci posiadają jednak małą wiedzę na temat wymiany studenckiej. Nie wiedzą gdzie znaleźć informacje w tym zakresie, nie umieją wskazać osób które korzystały z wymiany. Studenci powracający z wymiany studenckiej mają zaliczony dany etap studiów na podstawie punktów ECTS uzyskanych na uczelni zagranicznej. Z przedstawionej dokumentacji wynika iż zaledwie dwóch studentów korzysta rocznie z możliwości wymiany zagranicznej.

Część studentów obecnych na spotkaniu deklarowało zainteresowanie wyjazdem w ramach programu LLP Erasmus. Sugeruje się więc podjęcie działań promocyjnych, które zachęciłyby studentów ocenianego kierunku do większej mobilności.

Wydział wykorzystuje, niewielkie w swej ilości, realnie pielęgnowane kontakty międzynarodowe do modyfikowania treści i koncepcji kształcenia. Raczej dominuje pozyskiwanie wiedzy poprzez funkcjonowanie w obiegu naukowym, pozyskiwanie literatury przedmiotu, konferencje naukowe.

4.Ocena systemu opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami ocenianego kierunku studiów, w tym wspomagania studentów w procesie uczenia się: bez udziału nauczycieli akademickich oraz z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość

System opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami ocenianego kierunku studiów, szczególnie w procesie uczenia się z i bez udziału nauczyciela akademickiego pozwala orzec o właściwym stymulowaniu studentów w procesie kształcenia. W nauczaniu wykorzystuje się tradycyjne metody nauczania i kanały komunikacji ze studentami.

Ocena kompletności informacji zawartych w programach poszczególnych przedmiotów (syllabusach) i ich przydatności studentom w procesie uczenia się

Wydział standaryzuje treści kształcenia i metody dydaktyczne. Mimo iż w ocenie ZO sylabusy zawierają wady, to w opinii studentów karty przedmiotu są przydatne jako źródło informacji.

Materiały dydaktyczne, jakimi dysponują studenci, są przez nich uważane za dobre i przydatne w toku kształcenia. Potwierdzono jednakże dysponowanie skromnymi własnymi zasobami bibliotecznymi.

W uczelni i na wydziale funkcjonuje system motywowania studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia. Wydział w tym zakresie stosuje tradycyjne rozwiązania, powszechnie przyjęte w szkolnictwie wyższym, są to stypendia, w tym za osiągnięcia naukowe, wyjazdy zagraniczne, zaangażowanie w działalność kół naukowych i politykę społeczną jako sferę aktywności państwa i jego instytucji. Rozwiązania te bazują na właściwych uregulowaniach prawnych, poprawy wymaga sfera upublicznienia i upowszechnienia informacji odnoszących się do działań marketingowych i promujących studentów oraz silniejsze uświadomienie studentów o stwarzanych im możliwościach.

W Uczelni system pomocy materialnej dla studentów funkcjonuje prawidłowo, co reguluje Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu przyjęty zgodnie z przepisami art. 186 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Studenci wizytowanego kierunku mają wysoką świadomość dotyczącą przysługujących im możliwości świadczeń.

Decyzje wydawane studentom są zgodne z wymogami Kodeksu postępowania administracyjnego. Posiadają podstawę prawną, decyzję, uzasadnienie oraz pouczenie o możliwości odwołania się. Decyzje są skutecznie dostarczane studentom, w myśl przepisów Kpa o czym świadczą adnotacje i podpisy studentów na decyzjach oraz potwierdzenia dostarczenia listu poleconego dołączane do akt. Stypendia przyznaje odpowiednio

Wydziałowa i Odwoławcza Komisja Stypendialna, które zostały powołane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Podział środków na pomoc materialną dla studentów odbywa się w myśl art. 174 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Studenci mają możliwość korzystania z konsultacji z nauczycielami akademickimi, które odbywają się na terenie Uczelni. Studenci są informowani na pierwszych zajęciach w semestrze o terminach dyżurów przeznaczonych na konsultacje. W opinii studentów dyżury te odbywają się w sposób regularny, a konsultujący nauczyciele akademicy zazwyczaj w sposób odpowiedni udzielają wsparcia studentom.

Studenci mają możliwość korzystania z Biura Karier. Osoby obecne na spotkaniu wskazują, iż nie działa ono w sposób zadowalający, gdyż obecna oferta szkoleń, warsztatów oraz ofert pracy, praktyk i staży jest bardzo ograniczona i nie dostosowana do studiowanego kierunku. Studenci chcieliby, by Biuro Karier stworzyło im warunki do szerszego rozwoju zawodowego i społecznego.

Studenci wizytowanego kierunku wskazują, iż system lektoratów wymaga zmian. Uważają, że powinien być bardziej nastawiony na kształcenie kierunkowe, które w tym momencie jest znikome.

Osoby obecne na spotkaniu wskazują problem w zakresie skonstruowanych harmonogramów zajęć które uniemożliwiają im rozwój zawodowy poza Uczelnią. Naprzemienne odbywanie ćwiczeń i wykładów (tydzień wykładów, tydzień ćwiczeń) sprawia iż godzinowe harmonogramy zajęć zmieniają się, co wielu osobom uniemożliwia dodatkowe podjęcie pracy zarobkowej czy zajęć pozauczelnianych.

Studenci podkreślają zadowolenie ze studiów na wizytowanym kierunku. Porównują własne studia na macierzystej uczelni z ofertą w regionie czy innych uczelniach i oceniają je wysoko. Wskazują na wiedzę i umiejętności, na konkurencyjny na rynku dyplom, mają poczucie upodmiotowienia w Uczelni. Za słabą stronę podają brak studiów II stopnia. Wiele z obecnych na spotkaniu osób nie umie określić planów edukacyjnych po zakończeniu studiów. Chcieliby mieć możliwość kontynuacji nauki w Uczelni na tym, bądź bardzo pokrewnym kierunku. Wskazywano też problemy w zakresie wyboru seminarium dyplomowego, znana jest bowiem tematyka seminarium, bez wskazania osoby prowadzącej.

Studenci ocenianego kierunku są zadowoleni z opieki naukowej i materialnej. Posiadają szeroką wiedzę na temat wsparcia jakie może zapewnić im Uczelnia w tym zakresie. Co ważne studenci wiedzą do kogo mogą zgłosić się z wnioskiem czy skargą. Kierują je najczęściej w formie ustnej do opiekuna roku lub bezpośrednio do Dziekana. Zazwyczaj widzą efekty podjętych działań. Jednym ze wskazanych przykładów była zmiana krzywdzącej dla studentów formy zaliczenia przedmiotu.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego – w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Nakład i czas pracy studentów w wymiarze globalnym jest w opinii studentów odpowiedni do osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia. Zasady rekrutacji bazują na przepisach

powszechnie obowiązujących, nie mają cech zapisów dyskryminujących, pozyskuje się kandydatów głównie spośród maturzystów.

2) Funkcjonuje system motywowania studentów do osiągania lepszych efektów kształcenia, choć wiedza studentów w tym zakresie wymaga zdecydowanie poprawy. Dlatego zaleca się szerszą akcję uświadamiającą i silniejsze włączenie studentów w proces zarządzania jakością kształcenia.

3) Studenci mają możliwość zagranicznej wymiany studenckiej, która stwarza im odpowiednie warunki do kształcenia, jednakże nie korzystają z niej w stopniu adekwatnym do możliwości.

4) Kryteria w zakresie spraw studenckich są spełnione, poprawy wymaga przede wszystkim sposób wyboru promotora pracy dyplomowej.

8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

1. Ocena działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów

Wydział rozbudowuje struktury i procedury składające się na nowocześnie pojmowane zarządzanie akademickim kształceniem i kadrami. W tym celu wykorzystuje większość powszechnie praktykowanych rozwiązań i stara się czynić z nich należyty użytek. Widoczna jest wysoka świadomość i odpowiedzialność środowiska akademickiego przypisywana diagnozie warunków pracy i nauczania na kierunku, powinna ona zostać właściwie wykorzystana w inicjatywach silniejszego otwarcia na zewnątrz i poszukiwania tam weryfikatorów jakości kształcenia.

Na Wydziale stosuje się działania mające na celu doskonalenie jakości kształcenia, wynikające z Uchwały Senatu nr 194/02 Senatu Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego z dnia 26 czerwca 2002 r. z wprowadzanymi późniejszymi zmianami. W roku akademickim 2009/2010 decyzją Dziekana Wydziału Ekonomiczno-Społecznego powołany został Wydziałowy Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia, którego podstawowym zadaniem jest ankietyzacja zajęć dydaktycznych pozwalająca uzyskać dane na temat wypełniania obowiązków dydaktycznych przez nauczycieli akademickich. Od roku 2010/2011 określony został jednolity tryb przeprowadzania badań ankietowych przez wydziałowe zespoły, tj. ankietyzacja odbywa się na początku każdego semestru i obejmuje zajęcia dydaktyczne realizowane w semestrze poprzednim. Badania prowadzone są elektronicznie przez Wirtualny Dziekanat. Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia opracowuje i analizuje wyniki ankiet oraz sporządza raporty (m.in. zbiorczy raport końcowy oceny wykładów z Wydziału E-S, zbiorczy raport końcowy oceny wykładów na kierunku „polityka społeczna” z ankietyzacji studentów Wydziału E-S z roku ak. 10/11 sem. letni, raport porównawczy oceny wykładów na WE-S z oceną wykładów na kierunku „polityka społeczna”, zbiorczy raport końcowy oceny ćwiczeń na kierunku „polityka społeczna” na podstawie ankietyzacji studentów z roku akad. 10/11 sem. letni). Raporty przekazywane są

Dziekanowi i kierownikom jednostek wydziałowych. Wyniki ankiet powinny trafić bezpośrednio do prowadzących zajęcia dydaktyczne. Kopie raportów z przedmiotów realizowanych poza wydziałem są przekazywane właściwym dziekanom i kierownikom jednostek spoza wydziału.

Ważnym zadaniem realizowanym przez Wydziałowy Zespół jest przygotowanie punktacji nauczycielom akademickim wynikającej z ankietyzacji studentów. Liczba tak uzyskanych punktów stanowi podstawę oceny okresowej nauczyciela obejmującą sferę dydaktyczną. Ocenie tej przypisano od 0 do 360 punktów. Tak duża waga oceny studenckiej w całościowej ocenie pracowniczej została skrytykowana przez pracowników w czasie spotkania ZO.

We wrześniu br. Zarządzeniem Rektora powołana została Komisja ds. opracowania zmian w systemie zapewnienia jakości kształcenia, której zadaniem było dostosowanie uczelnianego systemu do znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Podczas wizytacji ZO przedstawiony został projekt Uchwały Senatu UP w sprawie uczelnianego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia. Zgodnie z § 2 projektu Uchwały system jakości kształcenia odnosi się do wszystkich etapów i aspektów procesu dydaktycznego, obejmuje w szczególności: weryfikację efektów kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów, na studiach doktoranckich, podyplomowych i kursach doszkalających; ocenę zajęć dydaktycznych dokonywaną przez studentów i doktorantów po zakończeniu każdego ich cyklu; wnioski z monitorowania kariery zawodowej absolwentów; wnioski z badania oczekiwań pracodawców i zgodności efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy; działania w zakresie zapobiegania i wykrywania plagiatów.

System jakości kształcenia będą tworzyć: uczelniana komisja ds. jakości kształcenia oraz na wydziałach- kierunkowe zespoły ds. jakości kształcenia i zespoły ds. oceny studiów doktoranckich, podyplomowych i kursów doszkalających. Kierunkowe zespoły powołuje dziekan. W skład zespołu wchodzi nauczyciele akademicy zaliczani do minimum kadrowego kierunku, prodziekan ds. studiów i studenci kierunku delegowani przez radę samorządu oraz interesariusze zewnętrzni, w tym przedstawiciel pracodawców.

Uczelniana komisja ds. jakości kształcenia prowadzi nadzór nad pracami wydziałowych zespołów. Uczelniana komisja na koniec roku kalendarzowego przygotowuje raport z działalności za poprzedni rok akademicki i przedstawia go Prorektorowi ds. Studiów. W przypadku zespołów kierunkowych, wnioski z pracy tych zespołów dziekan będzie przedstawiał radzie wydziału na koniec każdego roku akademickiego. Wnioski te stanowią podstawę doskonalenia programu kształcenia. Raport z funkcjonowania systemu jakości kształcenia na wydziale, dziekan przedstawia Prorektorowi ds. studiów.

Wydział stosuje zróżnicowane rodzaje ankiet (Uchwała nr 33 z 2008 roku z 17 grudnia 2008 roku) ewaluacyjnych obejmujących:

- a) ocenę wykładowców – zawierają 6 pytań dot. organizacji zajęć dydaktycznych, spraw merytorycznych, sposobów prezentacji i prowadzenia zajęć wykorzystania czasu oraz życzliwości i uprzejmości wobec studentów;
- b) ocenę lektoratów – 7 pytań dot. sfery dydaktycznej, organizacyjnej, metodycznej;
- c) oceny ćwiczeń – 7 pytań dot. kryteriów zaliczeń, materiałów pomocniczych, aktywizacji studentów, sposobu oceniania, wykorzystania czasu wolnego, stosunku do studentów.

Wydział podejmuje działania w obszarze systemu zarządzania dydaktyką i badaniami naukowymi poprzez analizę wyników pomiaru jakości kształcenia i pracy nauczycieli akademickich, ale zauważono potrzebę intensyfikacji i lepszej koordynacji przepływu informacji, silniejszego zaangażowania stron. Pracownicy odpowiedzialni za WSZJK bywają zapraszani do katedr i omawiają wybrane kwestie. Zespół ZJK przygotowuje kilka rodzajów raportów:

- a) indywidualny odnoszący się do konkretnego nauczyciela akademickiego, i prowadzonych zajęć;
- b) zbiorczy dla kierunków;
- c) zbiorczy dla wydziału;
- d) raport z analizą jakościową danych statystycznych.

Analiza danych i inne narzędzia pomiaru jakości kształcenia są kompletne względem zajęć, dominuje ocena za komponent dydaktyczny.

Lektura ankiet ewaluacyjnych za rok akademicki 2010/2011 (semestr zimowy i letni) wskazuje, że najczęściej uwagi krytyczne odnosiły się do kwestii formalnych i organizacyjnych zajęć dydaktycznych (zmiana warunków zaliczenia, powtarzanie treści kształcenia, odpytywanie z treści zajęć realizowanych wcześniej) oraz do kultury osobistej.

W odniesieniu do ankiet ewaluacyjnych dot. ćwiczeń studenci zwracali uwagę na zbyt odległy okres od ukończenia zajęć do jej wypełnienia, na powierzchowność samych pytań, na brak pytań o punktualność.

Pozytywnie w ankietach ewaluacyjnych odniesiono się do: prowadzących, pasji i zaangażowania, ciekawego sposobu prowadzenia zajęć, cech osobowościowych nauczycieli akademickich, prób aktywizowania studentów, wiązania zajęć z praktyką, dobrego podejścia do studentów.

W ocenie poziomu kształcenia językowego stosunkowo słabo został oceniony lektorat języka angielskiego. Na ten fakt powinien zwrócić uwagę wydział, bowiem język angielski jest obecnie z punktu widzenia kształcenia akademickiego fundamentalny. Na kierunku polityka społeczna ponadto zasadna jest troska o nauczanie języka niemieckiego.

Wydział powinien rozważyć, czy przyjęte zasady oceny ewaluacyjnej rzeczywiście są miarodajnym sposobem pomiaru jakości pracy nauczyciela, bowiem, jak pokazuje raport, średnia dla 112 nauczycieli akademickich wyniosła 322 punktów, wynik powyżej średniej osiągnęło 71 nauczycieli akademickich. Jednakże biorąc pod uwagę (przyjętą przez uczelnię zasadę reprezentatywności badań – minimum 100 ankiet), wskaźnik ponad średnią uzyskało zaledwie 14 osób. Wynik ten nie współgra z opiniami wyrażanymi przez studentów w toku spotkania z ZO na temat poziomu kształcenia i samych nauczycieli akademickich.

Wyniki pomiaru jakości kształcenia z ankiet ewaluacyjnych w postaci raportów trafiają do rąk kierowników katedr, ich zawartość jest następnie omawiana (indywidualnie i zespołowo) i służy ocenie jakości nauczania oraz sugerowaniu nowych rozwiązań, także w odniesieniu do

treści nauczania. O zaniżonej skuteczności oddziaływania polityki jakości na płaszczyźnie dydaktycznej może świadczyć fakt ujawniania się tych samych uwag studentów w ankietach w kolejnych latach, co pokazuje wprowadzenie na diagnozowanie sytuacji ale jednocześnie na ograniczoną zdolność działań naprawczych. Ten stan rzeczy wyjaśnia się ograniczeniami systemowymi, kadrowymi, finansowymi. Zauważano zmiany polegające na doskonaleniu programu na bazie ocen studentów czy kontaktów naukowych kadry akademickiej. Jako zalecenie należy zgłosić szersze otwarcie środowiska na otoczenie zewnętrzne w poprzez konferencje naukowe.

Informacje dotyczące wyników monitorowania jakości studenci otrzymują poprzez stronę internetową uczelni mając dostęp do informacji na temat toku studiów, organizacji zajęć dydaktycznych, terminów zjazdów a także informacji o ocenach z egzaminów czy przyznanych stypendiach. Gorzej natomiast oceniono informację zwrotną z ewaluacji zajęć dydaktycznych, wypełniania przez studentów nieregularnie i z dużym opóźnieniem (po semestrze letnim w listopadzie następnego roku akademickiego). Na tej podstawie studenci nie byli też w stanie ocenić wpływu ewaluacji na modyfikację kształcenia.

2.Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości

Udziałowi interesariuszy w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działaniom władz wydziału na rzecz aktywizacji stron w promocję kierunku ZO przypisuje szczere intencje i uznaje szereg inicjatyw za udane oraz realnie i pozytywnie oddziałujące na program kształcenia i bezpośrednie otoczenie. Ślad zaangażowania stron widoczny jest w wybranych treściach nauczania, tematyce prac dyplomowych, przyjmowaniu na praktyki studenckie, natomiast do zagospodarowania pozostaje prowadzenie z podmiotami zewnętrznymi wspólnych badań czy ich udział w procesie dyplomowania.

Studenci wydziału i ocenianego kierunku wykazują zainteresowanie ewaluacją procesu kształcenia i jej wynikami. Na polityce społecznej za semestr letni 2010/2011 wypełniono 332 ankiety dla wykładów i 354 dla ćwiczeń. Postawa zaangażowania po stronie studentów widoczna była także w odniesieniu do kwestii ogłaszania wyników ocen pracowniczych i działań naprawczych inicjowanych przez władze wydziału.

Studenci biorą udział w wewnętrznym systemie zapewniania jakości kształcenia, przede wszystkim poprzez udział w organach kolegialnych odpowiednich ds. kształcenia, dbających o zapewnianie jakości kształcenia. Co więcej, uczestniczą w pracach zespołów ds. planów kształcenia czy radach programowych lub udzielają opinii w tym zakresie.

Od kilku lat na ocenianym kierunku prowadzona jest ankietyzacja zajęć dydaktycznych, obecnie obowiązkowa odbywa się w systemie elektronicznym. Studenci w czasie rozmów deklarowali, iż obligatoryjność systemu wpływa korzystnie na obiektywność oceny nauczycieli akademickich i zwiększy zaangażowanie studentów w sprawę uczelni. Studenci

chętnie wypełniają kwestionariusze ankiety, gdyż dostrzegają wpływ tego procesu na dobór zajęć i kadry dydaktycznej w późniejszych latach. Studenci chcieliby jednak, by wyniki ewaluacji były im prezentowane, by były zamieszczane w wirtualnym dziekanacie.

W Uczelni i na Wydziale działają organy samorządu studenckiego. Samorząd swoją działalność prowadzi na podstawie Regulaminu Samorządu Studenckiego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, który Senat Uczelni uznał za zgodny z obowiązującym prawem co jest zgodne z art. 202 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Regulamin spełnia przesłanki ustawowe co do swojej treści.

Samorząd posiada odpowiednio wyposażone biuro, co umożliwia prężną i swobodną działalność na rzecz społeczności studenckiej. Studenci mają także zapewnione wystarczające w ich odczuciu, środki finansowe na prowadzenie działalności w zakresie spraw studenckich. Studenci nie opiniują planów i programów kształcenia zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Studenci zasiadają w organach kolejalnych Uczelni. W Senacie grupa studentów i doktorantów stanowi 20% całego składu co jest zgodne z art. 61 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. W Radzie Wydziału według list obecności z ostatnich posiedzeń zasiada grupa studentów stanowiąca 20% całego składu i spełnia tym samym wymóg art. 67 ust.4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Studenci mają możliwość zabierania głosu w sprawach ich dotyczących. Obecne władze Wydziału liczą się ze zdaniem studentów, często proszą ich o opinie w różnych sprawach dotyczących spraw studenckich. Praktyka ta jest godna pochwały i powinna być kontynuowana w przyszłości.

Tabela nr 1. Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji)

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna / biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+/-	+/-	+/-	+
umiejętności	+/-	+	+	+	+/-	+/-
kompetencje społeczne	+	+	+/-	+	+/-	+/-

+ pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia;

+/- budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia;

- nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego - znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Wydział poprzez struktury i procedury zarządza kierunkiem na poziomie dydaktyki i spraw studenckich. Poprawy wymagają działania odnoszące się do: procedur pomiaru jakości kształcenia, stopnia ich upowszechniania oraz wdrażania działań naprawczych, a także zaangażowania stron procesu kształcenia w działania na rzecz jakości. Zasadne jest silniejsze upodmiotowienie wydziałowych „polityków społecznych” w opracowywanie standardów

kształcenia na kierunku. Stwierdzony zakres uchybień w opracowaniu koncepcji kształcenia, stan i tempo rozwoju naukowego, polityka kadrowa i badawczo -rozwojowa, mogą świadczyć o niewłaściwej komunikacji pomiędzy poziomami zarządzania, o braku konsensualnego podejścia do ocenianych kryteriów czy różnych intencji i/lub strategii rozwoju polityki społecznej w Uniwersytecie Przyrodniczym.

2) Udział podmiotów zewnętrznych i wewnętrznych w zarządzaniu jakością kształcenia jest zróżnicowany w poszczególnych obszarach aktywności jednostki.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2. Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej.

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
koncepcja rozwoju kierunku			X		
cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji			X		
program studiów			X		
zasoby kadrowe			X		
infrastruktura dydaktyczna			X		
przewodzenie badań naukowych	<i>Ocena obligatoryjna jedynie dla studiów II stopnia i jednolitych magisterskich</i>				
system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
wewnętrzny system zapewnienia jakości			X		

Wydział prowadzący oceniany kierunek studiów w chwili obecnej nie jest w stanie optymalizować jakości kształcenia, bowiem boryka się z szeregiem ograniczeń dotyczących w zasadzie każdego kryterium podlegającego ocenie. Stąd zachodzi potrzeba intensyfikacji działań dla należytego usytuowania kierunku studiów w strukturze dydaktycznej Wydziału i Uniwersytetu, podjęcia działań w odniesieniu do kadry akademickiej, by zintensyfikowała swój rozwój zawodowy i ściślej podporządkowała go interesom polityki społecznej, by podjęto działania na rzecz poprawy zasobów bibliotecznych mogących stać się podstawą należytego kształcenia i rozwoju intelektualnego studentów. Nie bez znaczenia jest ponowne zdefiniowanie zainteresowań badawczych, by silniej powiązać je z dydaktyką, a także by i one integrowały uczelniane środowisko polityków społecznych.

Sporządził na podstawie raportów cząstkowych

Dr hab. Krzysztof Szewior